

ЄС-Україна: поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі

Європейський Союз

Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі (ПВЗВТ) є частиною Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та однією з найамбітніших двосторонніх угод, які укладав будь-коли Євросоюз.

ПВЗВТ надасть Україні можливості для модернізації її торговельних відносин та економічного розвитку. Інструментами для цього є відкриття ринків шляхом поступового скасування митних тарифів, надання безмитного доступу в рамках квот, а також масштабна гармонізація українських законів, норм та стандартів з тими, що діють у ЄС у різних прямо або опосередковано пов'язаних із торгівлею секторах. Це створить умови для гармонізації стандартів України та ЄС у ключових галузях.

Положення щодо поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі вписані у 15 главах, 25 додатках та 2 протоколах. Огляд ключових її елементів ми даємо у цій брошурі, яка є спільною публікацією Представництва Євросоюзу в Україні, Міністерства закордонних справ України та Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Глава 1

Доступ до ринку товарів

У главі йдеться про зменшення чи скасування мит на імпорт та експорт. Переважну більшість їх буде скасовано відразу після набуття Угодою чинності. Загалом, Україна та ЄС скасують імпортні мита на близько 97% та 96,3% тарифних ліній відповідно.

Для промислових товарів лібералізація означатиме негайне скасування діючих увізних мит на більшість товарів (82,6% – Україна та 91,8% – ЄС). Для решти встановлено перехідні періоди, а для легкових автомобілів та одягу, який був у використанні, передбачено застосування спеціальних захисних механізмів.

Для сільськогосподарської продукції з моменту тимчасового застосування Угоди з боку ЄС та її ратифікації Україною мита буде скасовано на 35,2% тарифних ліній Україною та 83,1% – Євросоюзом. Що стосується решти товарів, то по 52% тарифних ліній Україна запроваджує перехідні періоди тривалістю від 1 до 7 років, на 9,8% – часткову лібералізацію та на 3,0% – безмитні тарифні квоти. Це означає, що для особливо чутливих секторів поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі дає українським виробникам більше часу для адаптації до конкурентнішого середовища, водночас надаючи споживачам більший вибір продуктів за нижчими цінами.

Своєю чергою, Європейський Союз встановлює перехідні періоди на 2,0% тарифних ліній (тривалістю 3 та 7 років), а по найбільш чутливих товарах (14,9%) запропоновано доступ в рамках безмитних тарифних квот. Їх надано Україні по зернових, м'ясу свинини, яловичини та птиці, а також по деяких інших продуктах.

Глава 1

Доступ до ринку товарів

Стосовно експортних мит сторони домовилися, що від набуття Угодою чинності не запроваджуватимуть у двосторонній торгівлі нових, а діючі на сьогодні в Україні експортні мита буде поступово впродовж 10 років скасовано. Водночас по окремих товарах – зокрема насінні соняшнику, шкірсировині, окремих видах брухту кольорових та чорних металів – запроваджується спеціальний захисний механізм, який передбачає стягнення додаткового збору. Загальний термін дії захисного механізму складає 15 років.

Стосовно нетарифних бар'єрів у торгівлі товарами Угода інкорпорує відповідні фундаментальні правила СОТ, наприклад що стосується національного режиму, заборони обмеження імпорту та експорту, порядку державної торгівлі тощо.

Наслідки від тарифної лібералізації

ПВЗВТ сприятиме розвитку торгівлі через скасування чи зменшення мит на імпорт. У результаті українські експортери заощаджуватимуть 487 млн. євро щороку. Своєю чергою, в результаті скасування українських імпортних мит експортери ЄС заощаджуватимуть 391 млн. євро щороку.

Сільське господарство

Український аграрний сектор отримає найбільші переваги від зменшення увізних мит: 330 млн. євро для сільськогосподарської продукції та 53 млн. євро для переробленої сільськогосподарської продукції. Нові можливості доступу до ринку Євросоюзу та запровадження вищих стандартів виробництва продукції заохотять інвестиції, стиму-

Глава 1

Доступ до ринку товарів

люватимуть модернізацію сільського господарства та покращать умови праці.

Промисловість

Україна зменшить увізні мита на продукцію машинобудування та побутові пристрої на загальну суму до 75,2 млн. євро. Передбачено деякі винятки для автомобілів, але загалом щодо транспортних засобів Україна скасує мита на суму 117,3 млн. євро.

З моменту набуття Угодою чинності буде лібералізовано торгівлю текстильними виробами. У цьому секторі економія експортерів України та ЄС становитиме приблизно 24,4 млн. євро та 8,7 млн. євро відповідно. Водночас, з метою захисту української текстильної промисловості для торгівлі вживаним одягом (секонд-хендом) встановлюються спеціальні умови лібералізації. Зокрема, одночасно із поступовим (впродовж 5 років) зниженням увізного мита запроваджуються вхідні ціни, які будуть встановлюватись у євро за кілограм чистої ваги.

Скасування Євросоюзом мит на імпорт продукції хімічної промисловості означатиме для українських експортерів щорічну економію у 26,8 млн. євро, тоді як економія європейських експортерів від скасування увізних мит Україною становитиме 64,3 млн. євро.

Глава 2

Засоби захисту торгівлі

Глава стосується традиційних інструментів торговельного захисту (антидемпінгові, компенсаційні та глобальні захисні заходи). Розгляд справ відбуватиметься відповідно до правил СОТ. Наприклад, розмір ставки попередніх або остаточних антидемпінгових або компенсаційних мит не повинен перевищувати антидемпінгову маржу або загальну суму нелегітимної субсидії. Розкриття повної та змістовної інформації про усі важливі факти та міркування, які складають основу для ухвалення рішення про застосування заходів, має бути забезпечено відразу після застосування попередніх заходів та до винесення остаточного рішення. При цьому інформація повинна бути подана у письмовій формі та так, щоб забезпечити заінтересованим сторонам достатній час для подання власних коментарів. Загалом передбачається, що ПВЗВТ підвищить прозорість пов'язаних із захистом торгівлі розслідувань. Крім того, сторони погодилися встановити на рівні експертів діалог щодо торговельних заходів, який буде форумом з питань співробітництва в цій сфері.

Положення глави також регламентують спеціальний захисний механізм щодо легкових автомобілів. Україна застосуватиме його до імпортованих з ЄС легкових автомобілів впродовж 15 років від набуття Угодою чинності з метою захисту вітчизняних автовиробників та подовження для них термінів адаптації до роботи в умовах зони вільної торгівлі з ЄС.

Глава 3

Технічні бар'єри в торгівлі

Ця глава спрямована на зменшення перепон для торгівлі, що виникають у зв'язку із різницею в технічних регламентах України та ЄС, стандартів, процедур оцінки відповідності та інших вимог до якості продукції.

Сторони в Угоді підтверджують свої зобов'язання в рамках Угоди СОТ про технічні бар'єри і погоджуються співробітничати щодо цих питань з метою спрощення та уникнення розбіжностей у технічних вимогах.

Україна вживатиме необхідних заходів з метою поступового досягнення відповідності з технічними регламентами ЄС та системами стандартизації, метрології, акредитації, робіт з оцінки відповідності та ринкового нагляду ЄС і зобов'язується дотримуватися принципів та практик, викладених у чинних Рішеннях та Регламентах ЄС. Майбутня імплементація Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів забезпечить здійснення торгівлі між сторонами на таких саме умовах, як і між державами-членами ЄС.

Положення щодо маркування товарів містять зобов'язання сторін діяти у відповідності з принципами Угоди СОТ про технічні бар'єри стосовно того, що вимоги до маркування не повинні створювати зайвих перешкод у міжнародній торгівлі.

Гармонізація технічних стандартів сторін скоротить існуючі нетарифні бар'єри у торгівлі між сторонами, підвищить якість продукції на внутрішньому ринку України, а також сприятиме формуванню позитивного іміджу України на світових ринках щодо якості українських товарів та продукції.

Глава 4

Санітарні та фітосанітарні заходи

Положення глави покликані сприяти торгівлі товарами (зокрема, тваринами і продукцією тваринництва, рослинами та рослинною продукцією), які підпадають під дію санітарних та фітосанітарних заходів. Водночас ця частина Угоди забезпечує сторони належним захистом якості та безпечності продукції. При цьому Україна та ЄС прагнуть спільного розуміння стандартів утримання тварин, беручи до уваги процеси у Світовій організації зі здоров'я тварин.

Глава, зокрема, передбачає:

- зобов'язання сторін поважати принципи Угоди СОТ про санітарні та фітосанітарні заходи;
- зобов'язання України наблизити своє законодавство щодо санітарних і фітосанітарних заходів та утримання тварин до норм та стандартів законодавства ЄС;
- започаткування механізму оперативних консультацій для вирішення проблем у торгівлі товарами, що мають стосунок до санітарних та фітосанітарних заходів;
- започаткування системи швидкого оповіщення та раннього попередження для надзвичайних випадків, що мають стосунок до ветеринарії та фітосанітарії. За певних умов відповідні системи раннього попередження Євросоюзу можуть стати також доступними для участі в них України.

Глава також включає положення стосовно процедур верифікації та сертифікації; імпортих перевірок; умов імпорту та захисних заходів при торгівлі товарами, які мають стосунок до здоров'я тварин і рослин, харчової безпеки та добробуту тварин.

При цьому сторони домовилися про створення під-

Глава 4

Санітарні та фітосанітарні заходи

комітету з управління санітарними та фітосанітарними заходами, який контролюватиме імплементацію цієї глави, відстежуватиме ситуацію та актуальність актів ЄС у частині санітарних та фітосанітарних заходів, надаватиме рекомендації, здійснюватиме необхідні процедури та буде майданчиком для розв'язання проблем.

Глава 5

Митні питання та сприяння торгівлі

Глава передбачає співробітництво з митних питань та у пов'язаних з митницею сферах, спрощення митних процедур та формальностей і, водночас, протидію шахрайству. Побудований на нинішньому співробітництві у митній сфері Протокол про взаємну адміністративну допомогу з митних питань створює кращі правові рамки для забезпечення належного застосування митного законодавства і протидії його порушенням. Сторони надаватимуть одна одній відповідну інформацію, потрібну для проведення розслідувань, включаючи можливість для офіційних осіб брати участь у адміністративних розслідуваннях на території іншої сторони.

Глава 6

Заснування підприємницької діяльності, торгівля послугами та електронна комерція

Положення цієї глави сприятимуть максимальній інтеграції України в ринок ЄС. На відміну від класичних зон вільної торгівлі, ПВЗВТ передбачає свободу заснування підприємницької діяльності (на відміну від комерційної присутності) у секторах з надання послуг та інших сферах, які не стосуються послуг (це право обмежене у низці секторів, визначених у так званому негативному списку). Передбачено також розширення внутрішнього ринку для низки ключових секторів послуг після того, як Україна імплементує відповідне законодавство ЄС.

Такий підхід є безпрецедентним для Євросоюзу і гарантує автоматичне потрапляння під дію угоди нових видів послуг та подальшу лібералізацію для тих, що не внесені до негативного списку. Положення щодо національного регулювання, поштової та кур'єрської служб, фінансових та телекомунікаційних послуг покращать прозорість та правову чіткість для інвестицій з ЄС в Україну.

ПВЗВТ передбачає також законодавче зближення у сфері фінансових, телекомунікаційних, поштових, кур'єрських послуг та міжнародного судноплавства. Україна зобов'язується гармонізувати своє законодавство з законодавством ЄС у цих секторах. Там, де це буде зроблено, українські компанії отримуватимуть доступ до ринку ЄС, що є безпрецедентним рівнем інтеграції. Для ЄС процес наближення законодавства означатиме також, що інвестори з країн Євросоюзу матимуть в цих секторах таке ж законодавче поле для роботи в Україні, як і в ЄС.

Глава 7

Поточні платежі та рух капіталу

Положення щодо вільного руху капіталу включатимуть стандартні запобіжники з можливістю застосовувати заходи для забезпечення стабільності фінансових систем.

Глава 8

Державні закупівлі

Україна протягом кількох років має адаптувати своє законодавство відповідно до норм ЄС щодо державних закупівель. За винятком закупівель для армії, українські постачальники та надавачі послуг матимуть повний доступ до ринків державних закупівель Євросоюзу. Постачальники та надавачі послуг з ЄС матимуть такий само доступ до українського ринку закупівель. Ця глава є прикладом безпрецедентної інтеграції до спільного ринку ЄС держави, яка не є членом Європейського економічного простору.

Глава 9

Інтелектуальна власність

Глава містить, зокрема, положення щодо авторського права і суміжних прав, торговельних марок, промислових зразків (включаючи незареєстровані), патентів на винаходи та географічних зазначень, які доповнюють і оновлюють Угоду СОТ щодо прав інтелектуальної власності, які мають стосунок до торгівлі. Глава має добре виписану частину щодо застосування прав інтелектуальної власності, яка базується на внутрішніх правилах ЄС.

Усі географічні зазначення (в тому числі для сільськогосподарської продукції, вина та алкоголю) матимуть високий рівень захисту. Для більшості географічних зазначень України та ЄС він почне діяти вже на стадії тимчасового застосування Угоди. Але деякі зазначення ЄС, що тривалий час використовуються українськими виробниками, будуть виведені з українського ринку протягом різних періодів часу:

- 10 років для шампанського, коньяку, мадейри, порто, хересу, шері, кальвадосу, граппи, португальського анісу, арманьяку, марсали, малаги та токаю;
- 7 років для пармезану, рокфору та фети.

Положеннями Угоди передбачено оновлення списків захищених географічних зазначень та проведення регулярних консультацій щодо додавання до затверджених списків нових зазначень сторін.

Глава 10

Конкуренція

Сторони в Угоді забороняють та мають намір накладати санкції на певні практики та домовленості, які могли б зашкодити конкуренції та торгівлі. Антиконтурентна практика – така як картелі, зловживання домінуючим становищем на ринку та антиконкурентні злиття – будуть предметом ефективної протидії відповідних інституцій.

Сторони зобов'язуються забезпечувати застосування законодавства про конкуренцію, яке ефективно протидіє антиконкурентним практикам та операціям, а також визнають важливість застосування свого відповідного законодавства про конкуренцію у прозорий, своєчасний та недискримінаційний спосіб, поважаючи принципи процесуальної справедливості та права на захист. Україна наблизить своє законодавство у сфері конкуренції та практику його застосування до норм ЄС у низці сфер.

Сторони також забезпечуватимуть застосування законодавства про конкуренцію до державних підприємств та підприємств, яким надано спеціальні або виключні права. Це забезпечить рівний доступ компаній сторін до ринків одна одної та унеможливить дискримінацію з боку монополій.

Положення глави передбачають також співробітництво між сторонами та проведення консультацій щодо питань, порушених однією із сторін. Євросоюз та Україна зобов'язуються виправляти або усувати перешкоди для конкуренції, спричинені дотаціями, там де це зачіпає торгівлю.

Україна також бере зобов'язання адаптувати систему контролю над державною допомогою відповідно до тієї, яка є в Євросоюзі, включаючи створення незалежних органів. Це унеможливить деякі види державної допомоги із

використанням державних ресурсів, що спотворюють або можуть загрожувати спотворенням конкуренції шляхом надання переваг окремим підприємствам або виробництву окремих товарів. Сторони щорічно інформуватимуть одна одну про загальний обсяг, види та галузевий розподіл державної допомоги, яка може вплинути на торгівлю між сторонами. Правила щодо надання державної допомоги буде застосовано в усіх лібералізованих в результаті створення ПВЗВТ сферах, за винятком сільського господарства та рибальства.

Глава 11

Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями

Це перша зона вільної торгівлі, яка включає окремі положення щодо питань, пов'язаних з торгівлею енергоносіями. У відповідній главі взято до уваги членство України в Енергетичному Співтоваристві, що накладає зобов'язання стосовно імплементації найбільш релевантного законодавства ЄС щодо електроенергії та газу. Положення глави стосуються питань, пов'язаних з обігом та торгівлею природним газом, електроенергією та сировою нафтою, встановлюють процедуру врегулюванням спорів.

Глава містить положення за такими чотирма напрямками регулювання:

- **Правила встановлення цін на енергетичні товари.**

Сторони зобов'язуються визначати ціни на постачання газу та електроенергії для промислових споживачів виключно на основі попиту та пропозиції. Жодна зі сторін або регуляторний орган не повинні вживати або підтримувати заходи, в результаті яких підвищується ціна на експорт енергетичних товарів для іншої сторони, у порівнянні з ціною на такі товари, призначені для внутрішнього споживання (заборона подвійного ціноутворення).

- **Транспортування та транзит енергетичних товарів.**

Сторони підтверджують зобов'язання, які містить стаття 5 ГАТТ та стаття 7 Договору до Енергетичної хартії. Заборонено перешкоджання транзиту або забір енергоносіїв з транзиту, призначеного для іншої сторони. Термінова процедура врегулювання спорів дозволить швидке втручання при порушенні цих правил. Механізм раннього попередження випикує стандарти для дипломатичних консультацій на випадок проблем з безпекою постачань.

Глава 11

Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями

- **Незалежний регуляторний орган.** Сторони зобов'язуються створити чіткий у правовому сенсі та функціонально незалежний регуляторний орган для забезпечення конкуренції та ефективного функціонування ринків газу та електроенергії.

- **Правила щодо недискримінаційного доступу до розвідки та видобування вуглеводнів** (газу та нафти). У разі, якщо на певній території дозволено розвідку та видобування, кожна сторона повинна гарантувати недискримінаційні доступ та ліцензування для суб'єктів з обох сторін.

Глава 12

Прозорість

Глава містить зобов'язання:

- які дозволяють зацікавленим сторонам коментувати проекти актів законодавства;
- щодо створення інформаційних чи контактних пунктів, де можна було б на запит отримати інформацію стосовно будь-яких заходів загального застосування, які є запропонованими або чинними, та те, як вони застосовуватимуться в цілому;
- щодо забезпечення належного процесу розгляду справ, ухвалення рішень, включаючи перегляд або апеляцію щодо адміністративних дій у сферах, яких стосується ПВЗВТ.

Глава 13

Торгівля і сталий розвиток

Головними елементами цієї глави є підтвердження зобов'язань сторін щодо:

- ефективного виконання фундаментальних та пріоритетних конвенцій Міжнародної організації праці, які ратифікували сторони, а також Декларації МОП щодо основних принципів та прав у сфері праці;

- ефективної імплементації у своїх законах та практиках багатосторонніх угод з охорони довкілля, учасниками яких є сторони, та поширення сталого менеджменту в лісовому господарстві та рибальстві;

- щодо підтвердження права сторін застосовувати своє екологічне та трудове законодавство, водночас націлюючись на вищий рівень захисту довкілля та праці, а також зобов'язання не знижувати рівень охорони довкілля або праці, передбачений в її законодавстві. Метою цього є покращення торгівлі або інвестицій шляхом відмови або часткового відступу від своїх законів, підзаконних актів або стандартів у такий спосіб, що впливає на торгівлю або інвестиції між сторонами;

- щодо створення моніторингових механізмів, які за необхідності передбачають залучення групи незалежних експертів, яка працюватиме з урахуванням рекомендацій дорадчих груп з питань сталого розвитку.

Відповідно до положень глави, кожна зі сторін признає та скличе нову або існуючу дорадчу групу, яка складається з незалежних представницьких громадських організацій, де об'єктивно представлені організації роботодавців

Глава 13

Торгівля і сталий розвиток

та працівників, неурядові організації та інші зацікавлені сторони. Члени дорадчої групи кожної зі сторін зустрічатимуться на відкритому Форумі громадянського суспільства для підтримки діалогу, що охоплюватиме аспекти сталого розвитку торговельних відносин між сторонами.

Глава 14

Врегулювання спорів

Передбачений ПВЗВТ механізм врегулювання спорів базується на відповідній моделі Світової організації торгівлі, але зі спрощеною процедурою. Якщо консультації з того чи іншого приводу виявляться безуспішними, сторони звертатимуться за допомогою до третейської групи, яка складатиметься з трьох членів, обраних зі списку арбітрів.

Третейська група може отримувати з будь-яких джерел (включаючи сторони, що є учасниками спору) інформацію, яку вона вважає необхідною для своєї діяльності. Також третейська група має право звертатись за відповідними експертними оцінками, які вважатиме доцільними.

Третейська група надсилає своє рішення сторонам та Комітету з питань торгівлі протягом 120 днів (але не пізніше ніж 150 днів) з дати призначення третейської групи. Постанова третейської групи є обов'язковою для виконання. При цьому сторони домовляються стосовно обґрунтованого терміну, необхідного для виконання постанови третейської групи. У разі якщо сторона-відповідач не виправляє ситуацію та не вживає всіх заходів для виконання постанови третейської групи, сторона-скаржник повторно подає скаргу до третейської групи та сторони домовляються щодо тимчасової компенсації. При цьому третейська група повинна надіслати свою постанову у значно коротший термін.

Глава 15

Механізм посередництва

Механізм посередництва дозволяє сторонам долати небажані явища у торгівлі товарами. Метою його є не дослідити правову сторону того чи іншого питання, а знайти швидке та ефективне вирішення проблем у доступі до ринків.

З метою врегулювання спірного питання сторони узгоджують кандидатуру посередника. Посередник може дати пораду та представити рішення для розгляду сторонами, які можуть прийняти або відхилити запропоноване рішення або можуть домовитися про інше рішення. Сторони повинні намагатися досягти взаємопогоджуваного врегулювання спору протягом 60 днів з дати призначення посередника. Посередництво не виключає можливості вирішення питання через механізм врегулювання спорів.

Протокол 1.

Правила походження

Правила походження визначають країну походження (виробництва) товарів, що необхідно для визначення обсягів зборів під час митного оформлення товарів при їх ввезенні на територію будь-якої із сторін. У ПВЗВТ ці правила базовані на традиційних критеріях.

Протокол 2.

Взаємна адміністративна допомога у митних справах

Містить правові рамки співпраці між компетентними органами сторін у боротьбі з порушенням митних правил та шахрайством.

Інституційні рамки

Інституційне підґрунтя майбутніх відносин між Україною та ЄС, які розвиватимуться у рамках імплементації Угоди про асоціацію (включаючи положення щодо створення зони вільної торгівлі) закладено у главі 1 розділу VII “Інституційні, загальні та заключні положення”.

Після набуття чинності Угодою про асоціацію між Україною та ЄС вищим політичним рівнем діалогу сторін – зокрема, з питань імплементації Угоди – залишиться Саміт, який проходитиме раз на рік. На міністерському рівні регулярний діалог відбуватиметься у рамках Ради асоціації, яка збиратиметься на засідання не рідше, ніж раз на рік.

Допоміжним органом Ради асоціації стане Комітет асоціації, який також діятиме та збиратиметься у спеціальній торгівельній конфігурації (Комітет з питань торгівлі). Комітет асоціації може також утворювати підкомітети для підбиття підсумків діяльності сторін у визначених угодою напрямках співпраці. Зокрема, в рамках діяльності Комітету з питань торгівлі та з метою реалізації положень щодо створення зони вільної торгівлі сторони домовилися щодо створення низки підкомітетів.

Угодою також передбачено створення Парламентського комітету асоціації. Це буде форум для обміну думками, який складатиметься із членів Європейського Парламенту та Верховної Ради України. Парламентський комітет зможе надавати рекомендації Раді асоціації.

Глава 15

Механізм посередництва

Також передбачається утворення Платформи громадянського суспільства, яка складатиметься з членів Європейського економічного та соціального комітету і представників громадянського суспільства України.

Європейський Союз

JA-01-13-287-UK-C

ПРЕДСТАВНИЦТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УКРАЇНІ

101, вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна
тел. +38 044 390 80 10, факс +38 044 390 80 15

Інтернет: <http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/>

Ел. пошта: delegation-ukraine@eeas.europa.eu,
delegation-ukraine-press@eeas.europa.eu
(відділ преси та інформації)

Twitter: <http://twitter/EUDelegationUA>

Facebook: <http://www.facebook.com/EUDelegationUkraine>

Київ: Представництво ЄС в Україні, 2013
© Європейський Союз, 2013

Друк з дозволу Представництва ЄС в Україні
Дизайн та друк: ТОВ «Август Трейд»,
травень 2013

Надруковано в Україні

doi: 10.2871/11791

ISBN 978-92-9238-124-0

9 789292 138124 0